

of 1760-s. It had appeared and became popular on the basis of archaeological data, in which the readers were introduced by James Stewart (1713 - 1788) and Nicholas Rivett (1720 - 1788) in the book «The Athenian antiquities».

The influence of this important publication was only apparent at the beginning of the nineteenth century. Elements of the neo-Greek style in architecture began to appear in England in the 1750-s – 1760-s, when among the new generation of English architects, travel to Greece became popular. In the 1750-s – 1790-s. there was a «style of the brothers Adam». Also in England, a major role in the distribution of Greek, Egyptian and Oriental motifs in architecture was played by the editions and collections of Thomas Hope (1769 - 1831). The Greek style was soon adopted on the European continent, many saw it as an even more ancient semantics than in Roman architecture. A feature of the neo-Greek style is its close connection with the functional purpose of the buildings: these were most often museums, banking buildings, temples,

parliament buildings, private mansions of architects or collectors of works of art. In it, as in no other direction, "a typical desire for Romanticism for the enlightening role of art was manifested. At the origins of this neo-style were standing Henri Labrust (1801 - 1875) in France, Leo von Klenze (1784 - 1864) and K.-F. Shinkel (1781 - 1841) in Germany, Scottish architect Alexander Thompson (1817 - 1875). Since the 1820-s in neo-greek style in European countries the most frequently were built the museum buildings, which were thus given the appearance of «temples of art». The neo-Greek trend was quite typical for private mansions of Kharkov. As the Examples are shown two mansions of architect A.N. Beketov on the Sadovo-Kulikovskaya street (now the Wives-Myrrhbearers str.). Further this trend was most often used in the architecture of garden and park buildings, museums, private mansions, stadiums, and also of modern cultural and entertainment centers.

Keywords: eclecticism, neo-Greek style, archaeological renaissance, stylistic symbolism, historicism, cultural heritage, limited area of application.

DOI: 10.29295/2311-7257-2018-91-1-36-44

УДК 721.054 + 727

Акмен І. Р., Лопатько В. М.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: inna.akmene@gmail.com)*

О. М. ГІНЗБУРГ: ДИСКУРС ПО СТОРІНКАХ АРХІТЕКТУРНОГО МОДЕРНУ ХАРКОВА, ПРОСВІТА ТА ТВОРЧЕ КРЕДО

У статті розглядається багатогранна творча діяльність харківського інженера-архітектора Олександра Марковича Гінзбурга, яка стала взірцем наукової та практичної діяльності для наступних поколінь зодчих міста.

Ключові слова: О. М. Гінзбург, харківський модерн, математична абстракція, геометрична симетрія, авангардні течії, конструктивізм.

Вступ. «Будівельний бум» кінця XIX ст. й гострота інженерного мислення дозволили О. М. Гінзбургу, випускнику Харківського університету та Харківського технологічного інституту, прославити своє місто, створивши неповторний модерн з ромашок на фасадах будівель головних вулиць, а вміння застосувати точний математичний розрахунок дозволило впровадити в архітектурну практику залізобетонні конструкції.

Талановитий математик, викладач, інженер і підприємець, він ще довго буде

розбухувати архітектурне співтовариство, змушуючи знову і знову повертатися до розмови про перші залізобетонні конструкції, декоративно-художні елементи, які з'явилися у Харкові задовго до приїзду столичних архітекторів, практиків нового стилю «модерн».

Аналіз публікацій. Архітектура Харкова періоду модерна досліджена в роботах В. Є. Ясієвича [1], В. В. Чепелика [2], Ю. В. Івашко [3], Є. І Ремізової [4], В. М. Лопатько [5], Т. Ф. Давідіч [6], К. С. Чечельни-

цької [7], П. О. Дзюбенко [8], Л. Є. Розвадовського [9], І. Р. Акмен [10], Е. М. Леонідової [11], В. Тимофієнко [12] та інш. Хоча у цих роботах не залишилися поза увагою особливості харківського модерну, однак постать відомого інженера й архітектора, науковця й винахідника О. М. Гінзбурга, людини, без якої провінційне місто початку ХХ ст. навряд чи стало б взірцем європейського стилю й місцем ностальгічних спогадів, на жаль, висвітлена не досить детально. Віддаючи належне багатогранному таланту цієї людини, про нього писав у журналі «Архітектура Радянської України» О. Молокін, перший дослідник спадщини О. Гінзбурга [13]. Про стилістичні та планувальні особливості творчості О. Гінзбурга йдеться у публікаціях В. Є. Ясієвича [14-17] та О. Пучкова – у часописі «Архітектурна спадщина України» [18]. До 130-річчя О. Гінзбурга у періодиці вийшла стаття Л. Воловік [19].

Метою даного дослідження є спроба відновити особисту історію Олександра Марковича Гінзбурга як інженера, архітектора, науковця, організатора будівельної контори і, без перебільшення, — людини, яка випередила свій час.

Результати дослідження. Перший науковий твір «О поверхностях, все линии которых суть плоские или сферические» (на здобуття університетської премії) О. Гінзбург написав у 1898 році, коли був студентом геометричного кабінету математичного відділення Харківського університету. За виконання цієї роботи він одержав диплом 1-го ступеню й срібну медаль. Харківська геометрична школа професора Д. М. Сінцова, відома за межами України, за зразком європейських шкіл впроваджувала семінари з геометрії. Першим аспірантом кафедри математики був А. Б. Тиц, а першим дослідником симетричних побудов візерунків – син О. Гінзбурга, Віктор Олександрович. Сам О. Гінзбург по закінченні математичного відділення також не залишив своєї пристрасті до математики, і у 1918 році розпочав математичні студії. Після смерті сина у 1920-му році він продовжує його працю з геометричних побудов та вла-

стим коштом видає кілька книжок з дослідження симетрії та кристалографії. У 1927 році виходить книжка «Побудова візерунків» [20], у 1934-35 роках – «Симметрия на плоскости» [21] та «Симметрия на шаре» [22]. Ім'я вченого на цей час вже було відомо за межами України, часопис «Zeitschrift der Kristallographie» у 1929 році надрукував його статтю «Die Grundzüge der Lehre von der Symmetrie auf Linien und Ebenen» [23].

Зв'язок математики з естетикою для О. Гінзбурга розпочався із зацікавленості теорією композиційної побудови. За його твердженням, складність викликає питання щодо симетрії: «Велика кількість орнаментів побудована за симетричними схемами. Але закони симетрії не були відомі ані в той час, коли талановиті митці, керуючись інтуїцією, створювали свої твори, ані до нашої епохи». Автор, базуючись на своїх багаторічних дослідженнях щодо симетрії, вказує, що «слід звернути увагу на ті висновки, які випливають з нової теорії [симетрії]. Вона надає художникам повний комплект можливих схем симетрії, котрий перед тим не був відомий у систематичному вигляді. Вона надає нові схеми симетрії, які взагалі до цього не були відомі» [24]. «Симетрія досі, – пише він у своїй першій книжці про симетрію на площині, – зберегла сліди свого походження від кристалографії. Її зміст не виходить за межі комбінацій, які можливі у заповненому матерією просторі, а її методи ґрунтуються на кристалографічних побудовах... Подібно до загальних положень геометрії, симетрія повинна виводитися з абстрактних положень, які можна уявити, але для виправдання яких нема необхідності пошуку емпіричних стверджень у природі, як це робить кристалографія» [25].

Пластичні пошуки в гінзбурговській теорії про архітектурну форму є сутністю поняття простору і наслідком просвітницької концепції «теорії абсолюту». Ф. В. Й. Шеллінґа є втіленням єдиного поняття простору як «простору абсолюту» [26]. О. Гінзбург позначає систематичну і абстрактну теорію симетрії: «Симетрія займається квантуванням простору: з простору методами

симетрії можна віддалити рівні частини – кванти простору (рис. 1). Симетрія може виявитися тільки в такому просторі, який всюди однаковий, бо інакше не можуть існувати кількісно і якісно нерозрізнені кванти» [27]. Далі він порівнює реальне зображення з абстракцією візерунку: «Між зображенням предметів на візерунку й на рисунку існує глибока відмінність. На рисунку предмети повинні походити на натуру, вони мають повніше викликати враження рельєфного тіла, і глядач повинен відчувати їх об'єм та оточуючий простір. Площина, на якій зображений малюнок, при цьому нібито не існує. Навпаки, у візерунку, де рисунок не має самостійного значення, а тільки прикрашає плаский фон, плоскість повинна отримати повне висловлення... У візерунку не повинно бути нічого, що б створювало враження рельєфу чи перспективи» [28]

Початок ХХ сторіччя у дослідженнях харківської математичної школи став часом, коли математичні методи у теорії композиції опанували почуттєвим простором архітекторів. У зв'язку з радикальністю мистецьких ідей супрематизму, що їх архітектор не мав можливості втілити у життя, митці розробляють композиції, які «призначені для вправ студентів» [29, С. 340]. У них використовуються одні із основних течій абстрактного мистецтва – «геометричного конструктивізму», заснованого на методі вираження «найвищої реальності» – шеллінгівського «абсолюту» (рис. 2). «У змісті орнаменту, – пише Гінзбург, – припускається композиція з предметів, сполучення яких позаприродно і саме існування котрих у природі неможливе. Така композиція несумісна із життєвою чи науковою раціональністю» [30]. Паралельно з розвитком геометричної теми в роботах О. Гінзбурга, вона втілювалася у творчості інших митців: свої композиції на лаконічних контрастах й ритмізації форм створює і архітектор В. Кричевський, згодом опанувавши українські геометричні мотиви (рис. 3).

З 1928 року, зі створенням проектів внутрішнього оздоблення приміщень Історичної секції ВУАН, саме у творчості В.

Кричевського найбільш повно втілюється пошук української тематики в орнаменті конструктивізму. В «супрематичному інтер'єрі Кричевський прагне втілити ідею гармонії, утворену співвідношенням площини і просторових об'ємів, позбавлених будь-якої предметності» [31]. Однак геометрична абстракція у мистецтві виникла задовго до ХХ ст. – ще у прадавні часи, коли її інтуїтивно відчували як сталу форму певного тектонічного руху: це абстрактні теми орнаменту (зокрема й українського орнаменту), доведені до досконалого знищення форми. Безперечно, абстрактні теми у творчості В. Кричевського збагатили багатокультурне надбання українського орнаменту. Так О. Габричевський пояснює виникнення елементів художньої абстракції: «усвідомлене втілення цього [художнього] виразного багатства, потенційно і інактуально закладене у практичних та пізнавальних знакових системах» [32]. Принципово, що архітектурознавчі дискурси про форму, геометричну симетрію та простір абсолюту сформулювали естетичну доктрину, що обґрунтувала і саму абстракцію як більшу форму, і її інтерпретацію у роботах В. Кандинського [33], П. Флоренського [34], Г. Шпета [35].

Мотиви абстрактного орнаменту й абсолюту форми зберігаються у творчості В. Кричевського на все життя, навіть коли він залишить Батьківщину.

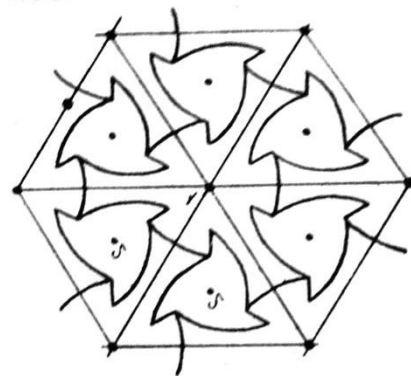

Рис. 1. Композиція з книги О. Гінзбурга «Композиція на площині», 1934 р. Рис. 63, с. 45

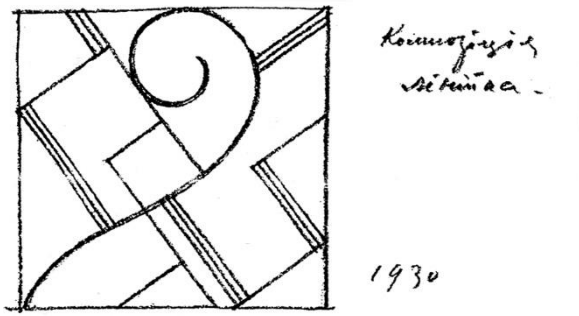

Рис. 2. Навчальні методичні розробки В. Кричевського для студентів I курсу «Композиції лінійні та площинні», 1930 р.

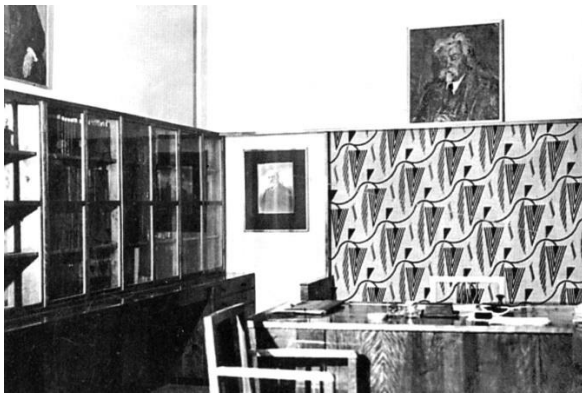

Рис. 3. В. Кричевський. Оздоблення інтер'єру робітничої кімнати голови установи Історичної секції при ВУАН у Києві, 1930 р.

Жвава забудова Харкова кінця XIX – початку XX ст. викликала потребу у вдосконаленні інженерних знань. Підготовку інженерів у Харківському технологічному інституті, куди О. Гінзбург вступив у 1898 р., забезпечували випускники Санкт-Петербурзького інституту цивільних інженерів: М. І. Ловцов, В. Х. Немкін, В. В. Хрустальов, О. М. Бекетов, вивчаючи зі студентами будівельне мистецтво й архітектуру. У подальші роки на О. Гінзбурга чекала співпраця з однокурсником Я. Столяровим – першопрохідцем у застосуванні залізобетону [36]. Так, у 1915 году Я. Столяров у тандемі з О. Гінзбургом мав можливість під керівництвом відомого швейцарського «бога залізобетону» Роберта Майєра взяти участь у будівництві нових залізобетонних корпусів евакуйованого до Харкова з Риги заводу Всеросійської електричної компанії. Партнером по будівельному бізнесу стає М. Диканський, автор чисельних статей в архітектурному часописі «Зодчий» і ряду

наукових публікацій з проблем міського господарства, гігієни і соціального стану житла.

Творчий здобуток О. Гінзбурга має дивовижний розбіг: від стиліформуючих концепцій архітектури модерну до містобудівних проблем та трактату «О профессиональной организации и этике зодчих» [37], проблем використання будівельних матеріалів й низки патентів на виготовлення збірних дерев'яних та залізобетонних споруд [38]. Крім того, О. М. Гінзбургу належить цікава праця з теорії архітектури, яку досі не перекладено з німецької – про пропорції і рівновагу має у творах архітектури та інших мистецтв.

Здобувши професійну освіту, свої приватні проектні контори в Харкові відкривали інженери та архітектори. У 1893 році брати С. І. й І. І. Загоскіни відкрили разом з М. І. Ловцовим першу «спеціальну контору». Потім Міська Управа дозволила міському інженеру Б. Г. Михайловському відкрити «Будівельне товариство». Особисті бюро були у О. М. Бекетова, Б. І. Гершковича, М. Л. Мелетинського, О. І. Ржепішевського, братів Л. Є. і М. Е. Ройтенбергів, М. І. Дашкевича, М. Г. Диканського, В. Є. Мороховця, М. Е. Компанійця, П. П. Книшевського [39].

Закінчивши механічний факультет Харківського технологічного інституту, О. Гінзбург здобув професію інженера. Як майбутній інженер, він з перших днів діяльності приділяв велику увагу розрахункам будівельних конструкцій, технології їх виготовлення, вивчав досвід зведення багатопверхових споруд, машинобудівних та цукрових заводів, мостів. Слід зауважити, що до початку XX століття архітектори Харкова отримували поштою масу європейських архітектурних журналів і альбомів (рис. 4). Нового європейського стилю майстри навчилися не відразу. У Львові видання «Słowo Polskie» з приводу виникнення нового стилю пише: «Якщо задумав щось садити чи будувати, робити терасу чи кувати огорожу, ніколи не забувай про природу: обходься з тою богинею, як з скромною дівчиною, ані її одягай забагато, а ні забагато оголюй» [40].

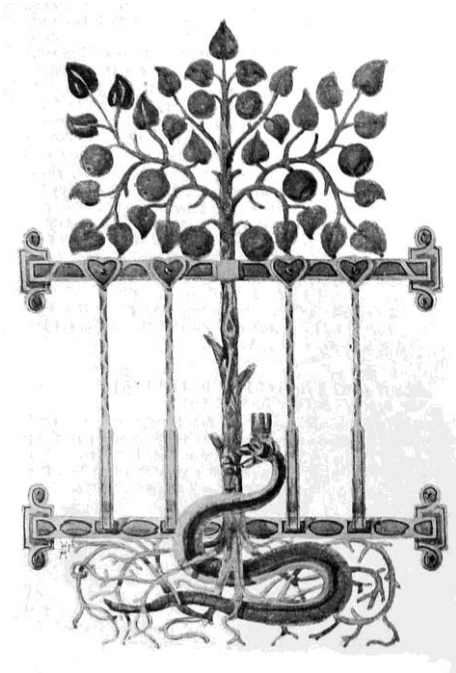

Рис. 4. Кована залізна решітка за проектом арх. Моріца Грюнвальда (з альбому «Der Architekt», 1899)

Знайомство з Європою та європейським модерном стає провідною темою вибраного О. Гінзбургом творчого напрямку (рис. 5). Як математик він надав своєму модерну функціональної пластики поверхні, об'ємів та деталей, і нарешті, пластики світлотінєвої, яка «безперервно міняючись, з'являється та зникає, змушуючи кам'яну громаду пульсувати й дихати, ніби жива істота» [41].

Рис. 5. Рослинний орнамент фасаду будинку № 98 по вул. Сумській (прибутковий дім М. Диканського)

Заняття геометрією дозволили О. Гінзбургу давати ґрунтовні теоретичні тлумачення щодо композиції орнаменту на фасаді: якщо орнамент «бідний на ідейний зміст, то він здатний ще викликати, подібно до музики, смутні, хоча, можливо, й досить міцні настрої, але тільки за умов, що його форма бездоганна й виконання його є досконалим», але якщо орнаментальна композиція включає у себе реалістичне, перспективне, рельєфне, то «відокремлене від фону світлотінню, зображення матеріальних предметів дає більш-менш наближене враження малюнка з натури» [42]. Щодо орнаменту та оздоблення фасаду О. Гінзбург каже, що глядач повинен бачити весь фасад, тоді функція орнаменту втрачається, й декор фасаду виступає як його композиційне оздоблення.

Диплом інженера дозволив йому в 1905 році відкрити будівельну контору «Залізобетон» та спорудити свій будинок у новому європейському стилі. Колективу на чолі з О. Гінзбургом та архітектором І. Загоскіним довелося освоїти складний технологічний процес лиття з армованого цементного розчину не тільки складних конструкцій, а й декоративно-художніх елементів, які раніше виготовлялися з гіпсу.

Ставши власником придбаного батьками будинку по вул. Сумській, 11 та земельної ділянки по пров. Грабовського, 4, О. Гінзбург наважується забудувати ділянку по провулку у стилі модерн, популярному в Європі. Мрія батька – лікаря Марка Давидовича Гінзбурга – побудувати будівлю театру мініатюр і влаштувати в ньому модний на той момент кіноперегляд залишається нереалізованою, тому що власник ділянки на Сумській, 13, видавець газети «Південний край» А. А. Юзефович не дав дозвіл на будівництво.

Будинок О. Гінзбурга планувався як прибутковий з торговими площами та великими вітринами на першому поверсі (рис. 7). Торгували живою рибою, яка плавала у підвальних басейнах-садках. Рибна тема знайшла символічне відображення в оформленні півтораметрового карнизу, що вінчав головний фасад. Тут модульони вико-

нані у вигляді величезних риб, що підтримують своїми хвостами звисаючий дах будівлі.

Рис. 6. Рекламна листівка фотоательє М. Я. Лещинського з будівлями О. М. Гінзбургів, початок XX ст.

Рис. 7. Дім О. М. Гінзбурга. Пров. Грабовського, 4

Другий і третій поверхи автори проектували під елітне житло, а четвертий поверх – як конторський, де, власне, надалі й розмістилася будівельна контора «Залізобетон». На ті часи у будинку був ліфт і сучасні інженерні комунікації. Всі несучі конструкції – підземної і надземної частини – його фундамент, перекриття та декор були виконані в залізобетоні.

Будинок О. Гінзбурга та его сім'ї тісно пов'язаний з його долею і процесами в містечкому житті Харкова. Ще з 1880-х років на першому поверсі, у правій частині будівлі по Сумській, 11, власник магазину зброї Циммерман відкриває ресторан, якому дає своє ім'я. Заклад досить швидко стає попу-

лярним. Ресторан, змінивши кількох господарів, у 1912 році перейшов до підданого Німеччини Карла Клеккера. Поруч приміщення орендує галантерея Річарда Грюневальда. У 1912 році в будівлі О. Гінзбурга відкрилась виставка відомого художника С. Васильківського з 125 картин (до цього з його роботами була знайома лише Санкт-Петербурзька публіка). У 1906–1909 роках тут орендував приміщення для фотомайстерні «Російський світлопис» фотограф М. Лещинський, який відкрив перше в Російській імперії ательє для зйомки при електричному освітленні (рис. 6).

Будівельна контора О. М. Гінзбурга «Залізобетон» з 1905 по 1917 роки зводила у Харкові багатоповерхові житлові будинки з використанням технології бетонних конструкцій, промислові об'єкти, у тому числі фабрику тютюнового виробництва П. Я. Бураси, відомого своєю добродійністю; корпусу «Фабрично-торгового товариства Гофман і Деуель», що виготовляло «витончені тиснені коробки для аптек», будівлі друкарні М. Я. Дрейшпуля, в якій друкувався єдиний у своєму роді журнал «Фотограф». Серед останніх робіт архітектора – будинки харківської швейної фабрики імені Є. Д. Тінякова та панчішної фабрики. Також О. Гінзбург є автором багатьох шикарних міських особняків (на жаль, він не позначив їхні адреси, тому сьогодні цьому немає жодного документального підтвердження). У 1912 році в м Катеринославі О. Гінзбург звів унікальну будівлю Будинку Союзу робітників-залізничників у мотивах авангардної течії, що зароджувалась у той час [43].

Отримавши звання професора архітектури у 1931 році, О. Гінзбург викладає курси з теорії споруд, історії архітектури, архітектурної акустики та оптики, працює в Промакадемії (1933–1938 рр.), Індустріальному інституті Наркомвугілля УРСР (1933–1945 рр.), в ХІБІ (1943–1944 рр.).

Висновок. Значний об'єм досліджень О. М. Гінзбурга щодо математичного розуміння орнаментованої площини, вже потім сприйнятої суто естетично, дає підставу стверджувати, що будучи знайомим із новітньою європейською філософією, він став

фундатором подальшої архітектонічної інженерії естетичної думки, а його «симетричні» філософеми — сприяли ґрунтовному тлумаченню абстрактних композицій та «геометрій конструктивізму».

Як практик та архітектор-інженер О. Гінзбург створив романтичний образ міста в європейському стилі, який й сьогодні продовжує служити прикладом вдалого поєднання творчого натхнення й технологічної майстерності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ясевич В. Е. Архитектура Украины периода капитализма и империализма (1840–1917) / В. Е. Ясевич // Памятники архитектуры Украины [новые исследования]. – К.: КиевНИИТИ, 1986. – С. 66–120.
2. Чепелик, В. В. Український архітектурний модерн / В. Чепелик; упоряд. З. Б. Мойсеев-Чепелик. – К.: КНУБА, 2000. – 378 с.
3. Ивашко Ю. В. Модерн Западной Европы, Украины и Китая: пути трансформации и имплементации / Ю. В. Ивашко, Ли Шуань; под ред. проф. Н. М. Демина. – К.: Феникс, 2015. – 152 с.
4. Ремизова Е. И. Стилистический метод композиционного мышления и особенности его преподавания / Е. И. Ремизова, Е. Н. Леонидова // Сучасні проблеми архітектури та містобудування; науково-технічний збірник. – Випуск № 35. – Київ: КНУБА, 2014. – С. 54–61.
5. Лопатько В. М. Творчество архитектора Николая Васильева (1875–1958) / Т. Ф. Давидич, И. Н. Лаврентьев, Лопатько В. М. // Науковий вісник будівництва, № 3 (89). – 2017. – С.15–28.
6. Давидич Т. Ф. Соединение российских, украинских и европейских тенденций в архитектуре Харьковского модерна / Т. Ф. Давидич // Академия. – 2017. – № 1. – С. 29–37.
7. Чечельницкая Е.С. Рационализм в архитектуре Украины на рубеже XIX–XX веков / Е. С. Чечельницкая // Науковий вісник будівництва. – Харків.: ХДТУБА ХОТВАБУ, 2010. – Вип. 60. – С. 8–12.
8. Дзюбенко, П. А. Декор украинского архитектурного модерна в Харькове / П.А. Дзюбенко // Вісник ХДАДМ. – 2008. – №8 (14). – С. 25–30.
9. Розвадовский Л. Е. Архитектор Александр Маркович Гинзбург (1876–1949) / Л. Е. Розвадовский // Ватерпас. – 1996. – № 7. – Сентябрь.- Октябрь. – С. 38–43.
10. Акмен И. Р. Конкурсный проект «Банк» Н. В. Васильева — А. И. Ржепишевского : Тернии провинциального просвещения / И. Р. Акмен // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник; відпов. ред. М. М. Дьомін. – К.: КНУБА, 2014. – Вип. 35. – С. 3–10.
11. Леонидова Е. Н. Стилистические особенности украинского модерна: диспуты и реалии архитектурного просвещения / И. Р. Акмен, П. А. Дзюбенко, Е. Н. Леонидова // Известия вузов. Инвестиции. Строительство. Недвижимость : научный журнал. – Иркутск : Изд-во ИРНИТУ, 2015. – № 3 (14). – С. 109–121.
12. Тимофієнко В. Г. Зодчі України кінця XVIII – початку XX століть : бібліографічний довідник / В. Г. Тимофієнко. – К.: НДІТІАМ, 1999. – 477 с.
13. Молокін О. Г. Український модерн в архітектурі XX ст. // Архітектура Радянської України. – 1940. – № 4. – С. 21–27.
14. Ясевич В. Е. От модерна к конструктивизму: Творчество архитектора А. М. Гинзбурга (1876–1949) // Строительство и архитектура. – 1976. – № 9. – С. 27–31.
15. Ясевич В. Е. Архитектура Украины на рубеже XIX–XX всков. – Киев, 1988. – С. 36, 57, 95, 163–164.
16. Ясевич В. Е. Архитектурно-строительная наука и образование // Развитие строительной науки и техники в Украинской ССР : в 3-х т. – Кисв, 1990. – Т.2. – С. 211–228.
17. Ясевич В. Е. Бетон и железобетон в архитектуре / В. Е. Ясевич. – М., 1980. – С. 117–118.
18. Пучков О. С. Орнаментальні реалії О. М. Гінзбурга та архітектурознавчі споглядання О. Г. Габричевського: Спроба методол. кореляцій і культур. контекст // Архітектурна спадщина України. – 1994. – № 1. – С. 180–187.
19. Воловик Л. Александр Маркович Гинзбург: к 130-летию со дня рождения // Дайджест-Е. – 2006. – 8 Авг.
20. Гінзбург О. М. Побудова візерунків / А. М. Гінзбург. – Харків, 1927.
21. Гинзбург А. М. Симметрия на плоскости / А. М. Гинзбург; науч.-исслед. ин-т матема-

- тики и механики при Харьковском университете. – Харьков: Гос. науч.-техн. изд-во Украины, 1934. – 52 с.
22. Гинзбург А. М. Симметрия на шаре / А. М. Гинзбург. – Харьков: Государственное научно-техническое изд-во Украины, 1935. – 134 с.
 23. Günzburq A. Die Gründzüge der Lehre von der Symmetrie auf Linien und Ebenen // Zeitschrift der Kristallographie. – 1929. – Bd. 71. – Heft 1–2. – S. 30–52.
 24. Гинзбург А. М. Теоретические основания построения орнаментальных форм : 1918–1947 гг. : Часть 1 // Академия архитектуры УССР : Ин-т худож. промышленности. – Киев, 1947. – Л. 10.
 25. Гинзбург А. М. Симметрия на плоскости... – С. 5.
 26. Фишер К. История новой философии : в 7-ми т. / К. Фишер. – Спб., 1905. – Т. 7. Шеллинг. – 580 с.
 27. Гинзбург А. М. Симметрия на плоскости... – С. 6.
 28. Гинзбург А. М. Теоретические основания построения ... – Л. 31.
 29. Рубан-Кравченко, В. В. Кричевські і українська художня культура ХХ століття: Василь Кричевський / В. В. Рубан-Кравченко. – К.: Криниця, 2004. – 704 с.
 30. Гинзбург А. М. Теоретические основания построения ... – Л. 5.
 31. Сидорина Е. Русский конструктивизм: истоки, идеи, практика / Е. М. Сидорина. – М., 1995. – С. 15.
 32. Габричевский А. Морфология искусства / А. Габричевский. – М., 2002. – С. 50.
 33. Kandinsky, W., Marc, F. Über die Formfrage / Hrsg. W. Kandinsky, F. Marc // Der Blaue Reiter. – München: R. Piper & Co, 1912. – S. 74–100.
 34. Флоренский П. А. Мнимости в геометрии : расширение области двумерных образов геометрии: опыт нового истолкования мнимостей: изд. 2-е / П. А. Флоренский. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 72 с.
 35. Шпет Г. Г. Введение в этническую психологию / Г. Г. Шпет. – СПб.: Алтея, 1996. – 160 с.
 36. Акмен И. Р. Роль педагогической деятельности Я. В. Столярова в формировании инженерно-строительных кадров в 20–30-х гг. ХХ в. / И. Р. Акмен, А. П. Буряк, Е. В. Сенько // Науковий вісник будівництва. № 2 (76) 2014. – Харків: ХНУСА. – С. 46–51.
 37. Гинзбург А. М. О профессиональной организации и этике зодчих / А. М. Гинзбург. – Харьков: Типо-литография Ю. М. Беркман, 1915. – 8 с.
 38. Гинзбург А. М. Железобетон / А. М. Гинзбург. – Харьков: Типография и Литография М. Зильберберг и С-вья, 1906. – 16 с.
 39. Акмен И. Р. Архитектурна просвіта: шлях заснування творчих об'єднань в Харкові в ХІХ–ХХ ст. / І. Р. Акмен // Актуальные научные исследования в современном мире. – 2017. – Вип. 3 (23), Ч. 5. – С. 14–23.
 40. Olszewski Marjan P. Towarzystwo rekonstrukcji miasta Lwowa // Słowo Polskie. – 1911. – № 109. – 06 Marca.
 41. Розвадовский Л. Е. Архитектор Александр Маркович ... – С. 40.
 42. Гинзбург А. М. Теоретические основания построения ... – Л. 28.
 43. Лейбфрейд, А. Ю. Харьков. От крепости до столицы: Заметки о старом городе / А. Ю. Лейбфрейд, Ю. Ю. Полякова. – Харьков: Фолио, 1998. – 335 с.

Акмен И. Р., Лопатько В. М. А. М. ГИНЗБУРГ: ДИСКУРС ПО СТРАНИЦАМ АРХИТЕКТУРНОГО МОДЕРНА ХАРЬКОВА, ОБРАЗОВАНИЕ И ТВОРЧЕСКОЕ КРЕДО.

В работе делается попытка установить личную историю харьковчанина Александра Марковича Гинзбурга как инженера, архитектора, ученого, организатора строительной конторы и человека, опередившего свое время.

Начало ХХ века в исследованиях харьковской математической школы стало временем, когда математические методы в теории композиции овладели чувственным пространством архитекторов. Пластические поиски в гинзбургской теории о симметричной форме являются сутью понятия пространства и следствием просветительской концепции «теории абсолюта».

А. Гинзбург обозначает систематическую и абстрактную теорию симметрии, сравнивает реальное изображение с абстракцией узора, разрабатывает геометрические композиции на плоскости и шаре. В связи с радикальностью художественных идей супрематизма, когда архитектор не имел возможности воплотить их в жизнь, художники разрабатывают композиции, которые направлены на развитие мышления. Архитектуроведческие дискурсы о форме, геометрической симметрии и о пространстве абсолюта сформировали в науке эстетическую доктрину, которая, с одной стороны, исследует абстрактное как метод, с другой – выступает как искусство нового формата в произведениях В.

Кандинского, В. Кричевского, В. Ермилова и др.

Творческие достижения А. Гинзбурга имеют удивительный охват – от стилеформирующих концепций архитектуры модерна до градостроительных проблем и трактатов о профессиональной организации и этики зодчих, проблем использования строительных материалов и ряда патентов на изготовление сборных деревянных и железобетонных конструкций. Из теории архитектуры ему принадлежит интересная работа по пропорции и равновесии масс в произведениях архитектуры и других искусств. Как практик А. Гинзбург создал романтический образ города в европейском стиле, который и сегодня продолжает служить примером удачного сочетания творческого вдохновения и технологического мастерства.

Ключевые слова: А. М. Гинзбург, харьковский модерн, математическая абстракция, геометрическая симметрия, авангардные течения, конструктивизм.

Akmen I. R., Lopatko V. M. O. M. GINZBURG: DISCOURSE ON THE PAGES OF THE ARCHITECTURAL MODERN OF KHARKIV, EDUCATION AND CREATIVE CREDO.

In the work an attempt is made to establish a personal history of the Kharkiv resident Alexander Markovich Ginzburg as an engineer, architect, scientist, organizer of a construction company and even a person who was ahead of his time.

The beginning of the twentieth century in the studies of the Kharkiv mathematical school became a period when mathematical methods in the theory of composition acquired the sensual space of architects. Plastic search in the Ginzburg

theories about the architectural form is the essence of the concept of space as a consequence of the educational concept of the "theory of the absolute". O. Ginzburg denotes a systematic and abstract theory of symmetry compares the real image with the abstraction of the pattern, develops geometric compositions on flatness and ball. In connection with the radicality of the artistic ideas of Suprematism, when the architect did not have the opportunity to implement them, the artists develop compositions that are directed towards the development of thinking. Architecturally speaking discourses regarding form, geometric symmetry and space of absolute, formed an aesthetic doctrine on the branches of science, which, on the one hand, explores the abstract as a method, on the other - appears as the art of a new format in the works of V. Kandinsky, V. Krichevskyi, V. Ermilov and others.

A. Ginzburg's creative achievement has an amazing divergence: from the style forming of modern architecture concept, city planning problems and a treatise on the professional organization and ethics of architects, the problems of using building materials and a number of patents for the manufacture of prefabricated wooden and reinforced concrete structures. From the theory of architecture an interesting work about the proportion and balance of masses in works of architecture and other arts belongs to him.

As a practitioner, O. Ginzburg created a romantic city image in the European style, which even today serves as an example of a successful combination of creative inspiration and technological mastery.

Key words: O. M. Ginzburg, Kharkov Modern, mathematical abstraction, geometric symmetry, avant-garde currents, constructivism.